

A close-up photograph of an elderly man with a balding head and wrinkled skin. He is wearing a bright orange sweater over a dark blue patterned scarf. He is looking directly at the camera with a slight, thoughtful expression. He is holding a light-colored ceramic bowl with both hands. The background shows a window with white frames, looking out onto a green landscape.

MAARTEN HOUTMAN

De ziel zingt in aandacht

Vier poëtische sessietoespraken

Tao-zen Poëzie # 1

Maarten Houtman

De ziel zingt in aandacht

Vier poëtische sessietoespraken

Uitgave Stichting 'Zen als leefwijze'

tao-zen poëzie
sessietoespraken in versvorm

Tao-zen Poëzie # 1

Inhoud

Voorwoord	5
Za-zen, zitten	6
De ziel zingt in aandacht	7
<i>Een oude belofte</i>	8
<i>Zoals je een kopje oppakt, zo is je leven</i>	13
<i>Over de stille geest</i>	27
<i>Zo groeit de bloem in het onbeschrijfelijke</i>	44
Colofon	52

Voorwoord

Het was dankzij 'Za-zen, zitten' (1990), de hierna volgende lyrische observatie van Maarten Houtman over meditatie, dat het idee opkwam sessietoespraken die ontroerden door hun poëtische kracht in versvorm om te zetten. Het ooit met de hand gemaakte boekje 'Zoals je een kopje oppakt' was een eerste poging daartoe – en het werd ons in dank afgenomen. Vanwege de dichtelijke vrijheid die je zo genoot, kon je je in de teksten wat gemakkelijker bewegen – de weg van gesproken woord naar schriftelijke uitdrukking liep eerder via het hart dan via het hoofd. Wat niet wil zeggen dat de kritische geest niet over de schouder mee keek. De lezer kan dus gerust zijn, het is gewoon Maarten wat er staat.

De vier in deze bundel opgenomen toespraken omspannen een periode van dertien jaar. Dat is in het verschil van toon terug te horen, en in het verlengde daarvan ook in de bewerking. Waar 'Een oude belofte' (uit 1992) nog breed van zinnen is, vertaald in een prozagedicht, is 'Zo groeit de bloem in het onbeschrijfelijke' (2005) weinig meer dan een trillende snaar, waar de ziel vanzelf mee mee gaat zingen.

Maarten zei ons al die jaren 'dat we het vaak moesten horen', in deze teksten verzucht hij 'dat hij er wel een grammofoonplaat van zou willen maken'. Maar dat is precies wat zijn poëzie doet: het lied blijft in je weerklinken, zelfs als de woorden verdwenen zijn – we blijven zijn stem horen, als een verre echo van het Onnoembare.

Hein Zeilemaker

Za-zen, zitten

Za-zen is zitten, alleen maar zitten

Alles is gezegd en gehoord. De meester is verder gegaan.

De zon kwam op en ging onder.

De vlek voor me en het ritme van de adem blijven.

Het ritme is vriendelijk en zacht, als een moeder die haar kind in slaap wiegt.

De vlek wordt steeds leger. Geluiden komen en gaan.

Aan de grenzen rondom schuiven gedachten voorbij.

Sommige snel, sommige langzaam. Sommige lonken, sommige keren zich af.

Dat is onvermijdelijk en goed.

Ook de koan, die alles moest bundelen, is vervluchtigd.

In de glimlach van de meester verdween de verlichting die ik zocht.

Het zachte ruisen van de sterrenstelsels lijkt dichterbij dan de adem van mijn liefste.

Zitten is heel dichtbij de dood zijn, zodat je zijn liefelijkheid kunt voelen.

Uit zijn glimlach komt de geboorte voort van een mens die nog sluimert in het ongewetene, die nog door de vernauwing van de geboorte heen moet, voor hij op aarde kan zijn.

De aarde die hem voedt en draagt en waar hij het ongewetene, als hij het beseft, in alles ervaart.

De angst voor en het verzet tegen de dood is de laatste poging om vast te houden wat verder wil gaan.

Hier op deze plek, voortgestuwd door een zachte adem, is alles bijeen.

Het gaat erom hier te blijven en de wereld in te gaan.

Maarten Houtman

[tijdschrift ZEN, nr. 42, juli 1990]

De ziel zingt in aandacht

Een oude belofte

Huissen, 20 december 1992, *zondagmorgen*

Vanochtend tijdens de eerste meditatie,
toen de wind zo klaaglijk om het klooster trok
om ons te herinneren aan een oude belofte
die we nog altijd moeten inlossen,
leek het net alsof het hele gebeuren hier
naar een heel diepe bodem zonk, een grote oceaan,
waar de wieren langzaam wuiven op de onderstroom,
met een gevoel alsof het al alle eeuwen heeft plaatsgehad
en het nooit zal ophouden zo te zijn zoals het is.
En daaronder was het klooster en het nijvere stadje Huissen,
waar de mensen net als mieren bezig zijn met het eerstvolgende,
elkaar voortdurend boodschappen brengen met hun voelsprietten
dat om de hoek iets gebeurt waar iets aan gebeuren moet.
En het ontgaat ze waar ze in gevangen zijn,
en waar ze toe behoren en in ingebed zijn.

En ik dacht, dat is wat in ons leven steeds plaatsheeft,
dat we in die tijdloze wereld
een eigen wereld ingebouwd hebben,
een wereld boordevol met wat er allemaal gebeuren moet.
Het merkwaardige is, hoe meer er gebeurt,
hoe meer er ook gebeuren móet.
Je kunt het bij jezelf heel goed nagaan,
je krijgt brieven, en als je die onmiddellijk beantwoord
krijgt je nieuwe brieven, en je krijgt meer brieven.
Dat is een proces wat steeds verder gaat...
totdat je het op een keer in de gaten krijgt
en je afvraagt waar je mee bezig bent –
als je niet in jezelf voelt dat er een antwoord ligt
dat veel verder reikt
dan de vragen en belevenissen die van buiten op je afkomen.

Dat van buiten heeft natuurlijk te maken met je leven,
en daarin heb je dingen in te doen.
Maar als er niet tegelijkertijd het besef is
dat je behoort tot die andere wereld waaruit je gekomen bent,
is je antwoord van hetzelfde gehalte als de vragen die je krijgt.
Want het is een voortzetting van een eender proces.
Dat kun je slim doen en dat kun je traag doen,
dat kun je van harte doen of met tegenzin,
maar het blijft van hetzelfde –
het mag niet rusten als het bij je binnenkomt,
rusten om *tot zichzelf* te komen.
Zodat jij het niet hoeft te doen,
en het antwoord zich aan je openbaart
voordat je het doorgeeft,
en je geen doorgeefluik bent voor die reactie erop.

Natuurlijk heb je een reactie bij alles wat zich voordoet.
Maar dat is iets wat al klaar ligt,
het is als het ware geconserveerd,
je trekt het blikje open en, *pfoetsj*, daar is het.
Maar het heeft geen gelegenheid gehad
om zich in jou te leren kennen,
om de vertakkingen te beseffen:
om dus *levend* te worden.
Die vraag die afgescheiden was uit het leven
moet gelegenheid krijgen om tot wasdom te komen.
Dat betekent een hele bewuste daad van jezelf:
de daad van *laten*.
Dat is niet passief
– in ons spraakgebruik is dat passief –
het is hoogst *actief*
als je het bewust doet,
als je bewust denkt: 'ik laat het liggen',
als je beseft dat het beantwoorden
niet alleen een mentale kwestie is,
maar ook een kwestie van het hart –

in de snelheid van de mentale oplossing
kan het hart er niet inkomen.

Als iemand in een gesprek je iets vraagt,
vraagt hij je – zelfs al nodigt de vraag uit om een koele analyse –
eigenlijk om die warmte waarin je antwoord levend is.
Zodat het niet alleen iets is wat hij onthouden kan,
maar iets wat hij in zijn eigen leven mee kan nemen,
niet als een last,
maar als een stille achtergrond
die zijn leven zonder moedwil verandert.

Veel van die boeken met spirituele recepten
nodigen je uit op zo'n manier je zaken op te lossen:
optimistisch, met vertrouwen.
Ze zijn een soort evangelie waar je beter van kunt worden,
maar hebben jou niet op het oog,
ze reiken niet tot dat gebied waar je het niet weet,
waar je afwachtend bent,
waar je inziet: ik kan er misschien inkomen
als ik besef waar het om gaat.
Ik besef dat het gaat om mijn totaliteit –
dat is niet alléén mijn denken en voelen,
maar ook mijn lichamelijk welbevinden
en ook datgene wat je wel aan kunt duiden,
maar niet kunt benoemen.
Dat laatste vooral.
Het lijkt wel of de wereld hieraan steeds armer wordt,
juist met die stroom van optimistische spirituele lectuur,
soms heel knap, waar alles goed uiteengezet wordt.
Als je dan niet dat orgaan in jezelf bezit,
dan stel je je daarmee tevreden,
je bent zelfs geneigd dat ook weer te propageren.
Zo draait de machine door – zonder dat je voelt dat iets ontbreekt,
iets wat in negatieve zin klaagt om de muren van je leven,
en in positieve zin net die stemming is,

waarin alles waar je mee bezig bent
plotseling zijn vergankelijke betekenis krijgt.
Terwijl je ook ontdekt dat het niet *helemaal* vergankelijk is,
het is ook iets anders:
een late geur van een bloem die sterft,
een herinnering aan vanwaar het kwam en waar het naartoe gaat.
Dat maakt het leven dat je dag aan dag leeft van grote betekenis,
en doet de vraag in jezelf levend worden of in dat bezige leven,
waarin zich al veel meer aandient dan je aankunt,
door jou plek gemaakt is voor dat andere,
waarin het eigenlijk ingebed is, maar wat je zo vaak vergeet.

Dat is meditatie – als het goed is,
als het niet verzandt in alleen maar oefenen,
als het niet verzandt in alleen maar formules,
als je niet, voordat je mag gaan mediteren,
eerst moet voldoen aan een aantal verworvenheden –
als je echt gaat beseffen dat oefeningen er alleen maar voor zijn
om het je makkelijker te maken dat diepe besef levend te houden.

'Een oude belofte' kunt u beluisteren op www.taozen.nl/Toespraken1991-1994.htm [1992|20 dec]

Zoals je een kopje oppakt, zo is je leven

Vogelenzang, 13 oktober 1996, *zondagmorgen*

I

Zoals je leeft
reageer je voortdurend
op wat om je heen gebeurt.
En zonder dat je het weet
heb je normen in jezelf
over wat er gebeurt,
je bent het er mee eens
of niet mee eens.
Dat gaat eindeloos door,
zo is je leven.
We vinden het allemaal heel normaal
dat we zo doen.
Je vergeet alleen één mens daarbij...
en dat ben jezelf.

In dat leven wat je leeft
waar je voortdurend reageert
op alles wat er gebeurt –
wat je doet volgens bepaalde normen
die je niet beseft –
vergeet je wie je bent
vergeet je je afkomst.
Want je komt uit het onbekende
je komt uit datgene wat je *nooit* kunt vatten;
je komt uit datgene wat er altijd is
maar wat je niet beseft.
Want je bent bezig aan de toekomst,
ook als je niks doet
ben je bezig aan de toekomst.

Die toekomst is eigenlijk onbekend.
Maar aan de hand van de normen
en de gedachten die je opgepikt hebt
de boeken die je gelezen hebt
de uitspraken die je gehoord hebt
de oefeningen die je gedaan hebt
verontwaardiging die in je geweest is,
boosheid, verdriet, de vreugde,
te ontdekken, en het weer vergeten –
in die *voortdurende* bezigheid
die geen einde neemt,
behalve in het moment dat je sterft,
in die *altijd doorgaande* beweging
vergeet je jezelf...
Je verdedigt het één
je keurt het andere af
je streeft ergens naar
je bent teleurgesteld
je bereikt iets
je voelt je macht –
en op een bepaald moment
wordt je dat weer uit handen geslagen
en ben je teleurgesteld.
Dat is de eindeloze beweging van het worden...

Het is goed dat die beweging er is
dat het worden er is
dat de schepping er is
dat er kinderen geboren worden
en mensen sterven.
Dat is heel goed
het kan niet anders.
Maar *jij* bent daar in wezen niet van,
je bent er een *uiting* van,
je bent een uiting van iets anders.
Waar je in leeft is in die uiting,

je bent vergeten
dat het een uiting *van* iets is.
Het is een uiting van iets
wat níet wordt
wat níet groeit
wat níet geboren wordt
wat níet sterft.
Dáárvan ben jij een uiting,
daarvan is de hele wereld een uiting
de hele schepping, met *alles* wat daarin is.

Wat je leest
en waarover gesproken wordt
is over die uiting;
je vindt iets mooi,
we genieten daarvan
en dat is heerlijk;
we vinden iemand
van wie we héél veel houden
en dat is prachtig;
we verliezen mensen
die sterven of weggaan
en dat doet ons verdriet.
Maar daaronder
is het eigenlijke,
het eigenlijke
wat *nergens* toe behoort,
wat een onvoorstelbare macht is
een onpersoonlijke macht.
Die is van niemand,
ook niet van jou –
en toch ben jij ervan.
Het is een heel groot raadsel.

II

Het is goed dat je oefent
en dat je probeert.
Het is ook goed dat je lijdt
dat je heel veel vreugde hebt;
dat je ontdekt
... en ontdekt
dat je ontdekking maar voorlopig is.
Het is allemaal nodig
je kunt er niet omhéén,
je kunt niet *zomaar*
dat andere,
wat nooit sterft
en nooit geboren wordt,
beseffen.
Het is blijikbaar allemaal nodig
dat je daar doorheen gaat.

Problemen kunnen ook nooit opgelost worden
je kunt je probleem alleen helemaal leven.
Maar om dat te kunnen
moet je het ook beschermen
je niet laten afleiden.
Van de schade die in jezelf is
moet je kunnen houden
anders kan die nooit genezen.

Je kunt ook niets bereiken,
bereiken is altijd weer
in het vlak van het voorlopige
in het vlak van dat wat wordt.

We maken ons bezorgd –
ik denk terecht –
over hoe het in de wereld gaat,

vlak om ons heen
en verder weg in de wereld.
Ik denk dat het nodig is
dat steeds meer mensen
daar bezorgd over zijn,
echt bezorgd,
zo bezorgd
dat ze naar binnen gaan
dat ze de bron zoeken,
de onuitputtelijke bron
waar alles uit voortkomt.
Die bron
is niet goed en niet slecht
is niet verheven en niet aards,
het is alles wat gebeurt.
In wezen zijn we altijd
elk moment van ons leven
even dicht daarbij.

Dat onmetelijke
dat onpersoonlijke
die macht
kan ons op elk moment bereiken.
Het enige wat nodig is
is dat we daar aandacht aan geven.
Het betekent niet
dat je uit je leven moet stappen,
dat leven hebt wat je hebt
is niet zomaar
dat is ook goed.
Maar je kunt *aandacht* krijgen
voor wat achter *alles* doorgaat
van wat je beleeft
van wat je denkt
van wat je voelt.

Niets kan gemist worden
noch jouw vreugde
noch jouw wanhoop
noch jouw boosheid
niets.

Het enige is,
probeer eens stil te staan
bij al de dingen die zich in je voltrekken,
soms gewild, soms ongewild
soms automatisch
soms beleefd –
het zijn allemaal gradaties van bewustzijn.
Probeer je daarvan bewust te worden.

III

Het is iets heel moois
het is ook heel vriendelijk,
die aandacht is vriendelijk
ze is niet scherp
ze tracht niet te onderscheiden.
Wat wij normaal doen
is trachten te onderscheiden –
de taal zegt het ons al:
proberen helder te zijn.
Maar wat ik bedoel
is een aandacht die *omvat*
die *omarmt*
die tot zich laat komen
die geen haast heeft...
die alles zoals het is aanvaardt,
al neem je natuurlijk een positie in.
Maar het is voldoende
dat je die positie inneemt,
er een *verhouding* toe hebt.

Het gaat om die verhouding.
Waar wij ons altijd druk om maken
als je ergens een verhouding toe hebt
is om dat weer te uiten.
Dat zorgt voor zichzelf...

Het gaat erom dat je
héél bewust
héél vriendelijk
héél geduldig
je eigen plaats vindt.
Dat is voldoende –
ik zou een wel plaat willen maken:
het is voldoende
je hoeft niet méér!
Alles wat er meer is
schaadt
bedrukt een ander
is een poging een ander te modelleren.
In de grond van de zaak gaat dat niet
ieder moet zijn eigen weg vinden
ieder heeft zijn eigen bestemming.

IV

Hoe meer we kunnen luisteren,
eerst naar onze eigen bestemming
die voortdurend verandert
naarmate we leven,
ontwikkelen we vanzelf het vermogen
om naar anderen te luisteren.
Dat is zó belangrijk...
Want de wereld gaat ten onder
aan alles wat we bedoelen.
Maar héél weinig mensen zijn bereid

zomaar te luisteren
te luisteren
naar wat de ander beweegt
wat hij wil
waar hij bang voor is
waar hij blij om is.

Ieder van ons kan juist die mens zijn
die luistert.
Een heleboel mensen denken
dat je dan niet toe zult komen
aan je eigen leven
aan je eigen bestemming –
maar dan kom je juist toe aan je bestemming.
Je kunt alleen naar een ander luisteren
als je geleerd hebt naar jezelf te luisteren,
geleerd hebt helemaal *gehoord* te hebben
zoals je bent,
je ongeduld,
je geweld,
je agressie –
misschien in heel mooie woorden verpakt
maar die er is.

Dan kun je ook tegen jezelf zeggen:
'ja, ik heb je gehoord,
ja, je bent er
en je mag er zijn...'
Zodat in jezelf
die *geweldige* spanning een uitlaat vindt,
in jezelf;
zodat je hart niet meer opgejaagd wordt
door alles wat je wilt;
en je adem ook vriendelijk is,
zacht en meegaand;
je spieren ontspannen kunnen

zodat ze de energie kunnen ontvangen
die ze opbouwt zonder dat je beweegt.
Dat is heel nodig.

V

Ik zei vrijdagavond aan het begin:
'wat je doorgeeft is wat je bent.'
Niet wat je geleerd hebt
niet wat je in huis hebt
niet de vaardigheid –
die geef je natuurlijk ook door,
maar dat is van het oude
dat is alles wat we al weten
en waar we aan kapotgaan.
Maar diegene die je bent
die geef je door.
Héél kleine kinderen
die nog niet opgevoed zijn
voelen dat
en dieren voelen dat ook,
wie je bent,
of je iets van ze wilt
of dat je er bent
omdat je van ze houdt,
ze niet op wilt voeden
ze niet iets leren
ze niet dressereren,
maar ze volgen;
alleen maar daar waar nodig
even
een klein duwtje
van 'zie je dat wel...'

Dat lijkt, als ik dat allemaal zo zeg,
in deze wereld bijna een blasfemie,
we zitten in een heel verwarde heksenketel.
Toch is het zo
dat we dit eerst
in onszelf
moeten zien en doen,
elke dag weer doen,
van het moment dat je wakker wordt
totdat je slapen gaat
kun je dit doen,
heel rustig
ongehaast.
Zodat alles wat je doet betekenis krijgt,
het kopje wat je afwast
de kamer die je schoonmaakt
de mens die je aankijkt,
het is allemaal van hetzelfde.

Dan is het ook geen oefening meer
dan is het alleen maar leven,
leven
wat ongevraagd tot je komt.
Zoals je ongevraagd
op de wereld gekomen bent –
welke gedachten we daaraan vastknopen,
dat is een feit.
De vraag is dus:
kun je ongevraagd leven?
Dat betekent niet dat je gedachten
onbelangrijk zijn,
ze hebben op hun niveau
op hun werkterrein
hun recht.
Maar ze reiken niet
naar datgene waar het om gaat.

Welke gedachte en welk gevoel ook,
het zijn altijd vertalingen;
je hebt hele mooie vertalingen
je hebt hele grove vertalingen,
maar het zijn vertalingen,
het is niet wat op het moment leeft
wat door je heengaat
wat komt en gaat
zoals je adem.
Zo is het hele leven
zo is de hele schepping,

Dat je je bewust wordt
wat áchter al dat komen en gaan
werkt
terwijl het steeds er is
onvergankelijk er is –
en zich bewust wordt
van alles wat gebeurt.

Jij bent één van die ogen en oren
in het onvoorstelbaar grote gebeuren,
het gaat erom
dat je je ogen open hebt
en je oren open
en je ziel geopend
voor wat er gebeurt.
Dan hoeft je je geen zorgen te maken
je zult vanzelf doen wat nodig is.
Daarvoor heb je het oordeel van een ander,
de goedkeuring of de afkeuring
niet nodig, dat dóe je.
Net zoals je hand naar het kopje beweegt
wat je wilt oppakken om uit te drinken,
zó vanzelf
zonder enige bedenking,

zoals je een kopje oppakt
zo is het leven wat je leeft.

Dat kun je ook niet oefenen
je kunt er alleen bewust van worden,
dan gebeurt het.
Je hoeft niet die *hele lange weg* te gaan
van dit eerst en dan dat en dan dat...
Het gaat vanzelf
je bent opgenomen
in-dat-wat-wordt,
je doet naar
jouw vermogen
jouw beperkingen –
en dat is het.

Je kunt ook geen vergelijkingen trekken,
zeggen: 'die mens is beter dan die mens',
je kent van geen mens in de wereld
én z'n vermogens én z'n beperkingen.
Dus vergelijk niet –
laat alles zich voltrekken.

VI

Als je akelige dingen ziet gebeuren
in de wereld waarin wij leven
– en dat zie je onophoudelijk –
kun je daar iets aan doen
voor zover jij daartoe in staat bent.
Maar je bent niet almachtig
je kunt niet tegelijk iets goedmaken
je kunt er alleen bijblijven
je kunt alleen je niet afwenden.
Oók als je het ermee oneens bent

als je er boos over bent,
en misschien wel terecht boos,
maar blijf erbij.
Want anders wend je je af,
en het is akelig als je je afwendt
als je het niet meer wilt
als je zegt:
'nou wil ik er niks meer over zeggen.'
Dat kán niet
je moet altijd door, steeds dieper
... tot je daar bent waar het ophoudt
waar alle tegenstellingen ophouden,
ook in jezelf.

Dan ga je merken
dat er een *geweldige* macht is in de wereld
een geweldige *kracht*,
die is zó ontzettend groot,
daar kun je je geen voorstelling van maken.
Die is er altijd
en jij hoort daarbij.

Jij kunt jezelf laten veranderen,
je hoeft er niets aan te doen
dan er open voor te zijn
dan ervan te weten –
en te kunnen zeggen:
'niet mijn wil geschiede, maar uw wil.'

'Zoals je een kopje oppakt, zo is je leven' kunt u beluisteren op www.taozen.nl/Toespraken1995-2000.htm [1996 | 13 okt]

Over de stille geest

Maarssen, 8 mei 1999, *zaterdagmorgen*

I

Spreken over de stille geest is moeilijk
want het betekent over iets spreken
wat zich niet in woorden laat vatten.

Wat is de stille geest?
Het is datgene in ons wat,
zoals wij leven,
onbekend voor ons is;
wat ons hele leven aanwezig is
wat zelfs de oorzaak is dat je geboren bent
en wat straks als we sterven nog is.

Wat het precies is valt niet te zeggen
het is iets wat je zelf moet opmerken –
je moet opmerken wat al in je is
buiten alles wat je kent:
je kent je gedachten
je kent je gevoelens
je kent je gewoonten
je kent de idealen die je hebt
de dingen die je nastreeft
je kent verdriet, plezier, vreugde.

Maar wat daaraan vooraf gaat...
elke beweging, elke ademtocht
is alleen maar mogelijk
omdat dat andere er is;
je kunt het leven noemen
je kunt het God noemen

je kunt er allerlei namen aan geven –
het is het onbekende,
het is het geheim in ieder van ons.

Zolang je dat geheim niet tot je toelaat
het niet kent in zijn hoedanigheid,
zolang leef je aan de buitenkant;
ook al heb je heel diepzinnige gedachten
ook al lees je prachtige boeken,
dat is allemaal *over* datgene
wat je niet kunt aanduiden.
Het allerbelangrijkste wat je moet begrijpen
is dat je het zelf moet ervaren.

De moeilijkheid is dat je dat niet zomaar kunt.
Want ook al wil je dat vreselijk graag,
je hebt natuurlijk allang gemerkt dat je niet...
stil kunt zijn
er zijn altijd gedachten of gevoelens.
De eerste stap is dat je gaat opmerken
dat dat zo is.

Want als we met meditatie beginnen
hebben we daar altijd een reden voor –
er zijn evenveel redenen als er mensen zijn.
Maar als je lang genoeg
aan jezelf blijft opmerken
hoe je doet, hoe je bent, hoe je voelt,
ga je merken dat de reden waarom
je met mediteren begon
het eigenlijk niet is,
het is eigenlijk iets heel anders –
ook al was het de motor om het te gaan doen,
dus daar is niks verkeerd aan.
Maar na enige jaren ga je merken
dat er iets heel anders aan de hand is:

je merkt dat je maar een héél klein stukje
van jezelf kent – echt een minuscuul stukje
in verhouding tot wat je eigenlijk bent.

We denken meestal dat we nu deze keer
pats boem! op de wereld zijn gekomen.
Maar dat is helemaal de vraag.
Het is meer waarschijnlijk
dat je weer een keer op aarde bent
om je bewust te worden.

Want bewustworden
is de enige diepe zin die het leven heeft,
bewustworden van alles,
niet alleen van de dingen die je mooi vindt,
van *alles*,
van elke wending van je gedachten,
van elke intensiteit van je gevoel,
van de onrust die er bij iedereen is,
ook al hij lijkt hij een heel gelijkmatig mens.
Dat kun je bij jezelf gaan opmerken.
En ook hoe je denken en voelen
invloed uitoefenen op je adem.

II

Je adem is eigenlijk je beste vriend
alleen je weet dat nog niet.
Je adem probeert al de ongedurigheid
die door je heen trekt te corrigeren –
zodra je wakker wordt en zelfs in je dromen,
je bent altijd en altijd maar bezig,
wat maakt dat je onrustig bent en ontregeld –
maar dat lukt niet, je voert steeds nieuwe onrust in.

Dus als je probeert naar je adem
te luisteren en te voelen,
te beleven wat die adem is,
begin je gelijk minder onrustig te zijn.

Dat is heel simpel:
als je echt op je adem probeert te letten
heb je een onderwerp voor je aandacht
en dat is je adem.

In het begin zul je merken
– dat kan maanden duren –
dat je misschien maar vier ademtochten
bij je adem kunt zijn,
dan komt er al weer een gedachte binnen...
heel gewoon, maar onopgemerkt.
Wees dan niet boos op jezelf
maar ga weer rustig terug naar je adem.

Dat gaat eindeloos door...
als je een half uur zit
ben je misschien vijf minuten bij je adem,
de rest van de tijd ben je afgeleid
door gedachten en gevoelens
die komen en gaan:
iets wat je vergeten hebt
iets wat je moet doen
iets wat je verkeerd gedaan hebt
iets wat je juist heel goed gedaan hebt...
Wat je bezighoudt gaat eindeloos door –
terwijl het eigenlijk volkomen onzin is
want je zit stil en probeert je adem te volgen.

Het is een hele deuk voor je zelfbewustzijn
als je ontdekt hoe weinig je kunt:
je kunt niet eens op je adem letten,
het denken loopt maar door, loopt maar door.

Maar je moet ergens beginnen...
als je het zitten maar lang genoeg doorzet.
Daarvoor moet het ook ontspannen zijn.
Want als je niet goed zit
en je lichaam telkens aandacht vraagt
is er nog meer afleiding in jezelf.
Het allereerste is: zit zo ontspannen mogelijk.
Als dat niet direct lukt, ga je desnoods liggen –
en merk je dat je niet eens ontspannen kunt liggen.
Als ik dat zo zeg dan denken jullie: die man is gek...
maar het is zo, je kunt niet eens ontspannen liggen.

Dat moet je allemaal oefenen,
maar het is iets héél eenvoudigs –
je kunt niet eenvoudig genoeg beginnen:
leren ontspannen te zijn.
Ook dat is een kwestie van bewustworden,
bewustworden waar de spanningen zitten
en hoe je ze los kunt laten;
dan komen ze er weer in en je laat ze weer los,
ze komen ze er weer in en je laat ze weer los...
en zo gaat dat.
Het voordeel is dat je weer een onderwerp hebt
en zo minder aan 't kwetteren bent in je hoofd.

Op den duur ga je merken dat die adem
op verschillende plaatsen in je lichaam kan zijn,
dat je hem kunt opmerken,
je kunt hem helemaal beneden laten zijn,
in je bekkenbodem.
Voor je gevoel – dat is niet fysiek –
gaat je adem omlaag ... omhoog ... omlaag,
uitademend stroomt de adem omlaag
rust even ... gaat weer omhoog
rust even ... gaat weer omlaag.

Je gaat opmerken
– ik praat over heel eenvoudige dingen –
dat de ‘keer’ van de adem
zowel bij de uit- als de inademing
meestal scherp is,
na het ‘uit’ komt onmiddellijk het ‘in’.
Maar het gaat erom dat het ‘rond’
in elkaar overgaat,
de uitademing gaat heel rond
over in de inademing –
ik gebruik een metafoor hiervoor
om je het gevoel te geven.
Het is iets vriendelijks,
niet het pompen van een blaasbalg,
maar: uit ...
... en langzaam komt de inademing
... en langzaam komt de uitademing.

Op den duur – wanneer dat is
kan voor ieder verschillend zijn –
ga je de behoefte krijgen om die adem
zolang mogelijk beneden te laten
in je bekkenbodem.
Dat is iets wat je opmerkt –
ik kan het wel van tevoren zeggen,
maar het moet iets zijn wat jij gaat opmerken,
wat in jou gebeurt.

De meeste meditatiesystemen schrijven iets voor.
Ik zeg alleen: merk op wat er gebeurt,
ik geef alleen punten waar je op moet letten
om verder bij jezelf te komen.
Want daar gaat het om,
om bij je totale zelf te komen,
niet dat hele kleine stukje wat je kent.
Ook al heb je tachtig jaar geleefd,

het blijft een heel klein stukje.
De werkelijkheid is veel diepgaander,
veel subtieler, veel complexer.

III

Hoe beter je leert op te merken
wat er allemaal in jezelf gebeurt,
hoe rustiger je wordt, vanzelf.
Je hoeft jezelf niet tot stilte te manen:
als je opmerkt wat er in jezelf gebeurt
en je kunt daar bij blijven met je aandacht,
dan word je vanzelf stil.
Dat is de schoonheid ervan,
het is niet iets wat je je voorneemt
het gebeurt in het ontdekken, in het ervaren.

Dat is de diepste zin van meditatie:
dat het uit zichzelf gebeurt,
het is niet iets wat jij je voorneemt
of als doel stelt.
Als je je iets als doel stelt –
wat het ook is, het mag nog zo mooi zijn –
is het dood, is het statisch,
het kan niet meer veranderen.
Wat ik bedoel is dat je
in het opmerken wat er gebeurt
vanzelf op diepte komt,
zodat het iets is van jou –
niet omdat ik het zeg, of een boek,
maar omdat jij het zelf opmerkt.

Ik kan dat niet genoeg herhalen:
het gaat erom dat jij het zélf opmerkt
en niet volgens een voorbeeld werkt,

dat dood is, niet wat op het moment gebeurt.
Je moet steeds zorgen dat je ontdekt.
Dat kan alleen maar door te doen
en je geen gedachten te maken waar je uitkomt.
Dat is voor ons misschien het allermoeilijkst:
elke gedachte daarover voorgoed weg te zetten,
je weet niet waar je uitkomt;
mijn ervaring is niet gelijk aan die van een ander,
je hebt uiteindelijk alleen iets aan je eigen ervaring
hoe betrekkelijk die ook is.

Ik weet natuurlijk heel goed,
onze ervaringen zijn geconditioneerd
door onze opvoeding, door alles wat je doorloopt
als je geboren wordt, opgevoed wordt en leeft.
Maar het is de enige basis die je hebt,
dus daar werk je mee.
Maar als je blijft opletten,
als je blijft ervaren wat er aldoor in je gebeurt,
dan wordt dat vanzelf weggewassen –
helemaal niet ingewikkeld, het gebeurt...

Het enige waar het op aankomt
is dat je voortdurend opmerkt wat er gebeurt –
zonder daar een gedachte over te hebben.
Want wat ik van alle mensen hoor
in al die vraaggesprekken
die ik gehad heb in de loop van m'n leven,
zijn vragen over iets wat ze in gedachten hebben.
Ze hebben niet iets opgemerkt, maar erover gedacht.
Zodra je denkt over iets wat je ervaren hebt
is het verknoeid, je moet bij je ervaring blijven.
Die ervaring is nooit hetzelfde –
zomin als de ene adem gelijk is aan de andere –
er gebeurt voortdurend iets in jezelf,
hele kleine verschuivingen die je niet opmerkt

maar die je adem wél opmerkt.

In de zen-literatuur zijn veel getuigenissen
van meesters die dertig jaar bezig waren
alleen hun adem te bestuderen.

Dat lijkt voor ons belachelijk...

Maar ze waren aan iets heel basaals bezig:

ze waren bezig zichzelf te ontdekken –

dat totaal wat ze zijn

en niet dat kleine stukje wat wij kennen.

Wat we kennen is altijd in *reactie*,

op wat in de wereld gebeurt

of op wat in onszelf gebeurt.

IV

We leven reactief –

we leven niet van onszelf uit,

we leven voortdurend in reactie.

En we merken dat niet op.

Daar zit de eigenlijke angel:

we merken het niet op.

De vragen die ik krijg

zijn altijd reactievragen.

En vragen naar hoe het verder gaat:

‘kan ik daar en daar uitkomen?’

Dan moet ik altijd zeggen:

‘nee, je weet niet waar je uitkomt.’

Het is heel moeilijk voor ons

om niet iets in de toekomst te hebben

waar we naartoe kunnen leven.

We merken niet eens op dat we,

áls we ergens naartoe leven,

iets proberen wat onmogelijk is.

Je kunt je geen denkbeeld vormen
en daar naartoe proberen te leven.
Dan maak je jezelf dood,
je maakt dat je niet kunt ontdekken
want je wilt dát of dát bereiken.
Dat is heel dwaas...

Ook de wetenschappers weten dat inmiddels:
je kunt alleen proberen te ontdekken.
Wij hebben geen complexe apparaten nodig
dat kunnen wij zelf ook:
ontdekken hoe ons bewustzijn werkt,
wat er in dat bewustzijn allemaal plaatsheeft.

Als je daar echt op in gaat
ga je merken hoe mechanisch je leeft:
als er dít gebeurt, is er dát antwoord.
Daar is nooit iets nieuws bij.
Daarom hebben we zo'n behoefte aan een 'kick',
dat er iets gebeurt...
Dat komt omdat we veel te mechanisch leven.
We leven in een wereld die we eigenlijk al kennen,
die we herkauwen, met een kleine nuance erbij.
Maar in wezen doen we aldoor hetzelfde.
Dat uit zich in ons lichaam,
in de adem, in de energie.
Dus als je dat wilt veranderen
moet je het eerst heel grondig leren kennen.
Je kunt niet zeggen:
'ik wil daar en daar uitkomen'
of: 'ik moet zo en zo zijn.'

Je moet eerst leren kennen wie je bent,
hoe je doet, hoe je denkt, hoe je voelt –
dat is heel veel...
En altijd weer zonder een bepaald doel,

alleen maar om jezelf te leren kennen.
Want als je jezelf niet kent
kun je ook een ander niet kennen,
kun je zelfs een ander niet helpen.
Want je redeneert, je denkt en voelt
vanuit jouw speciale manier van zijn.
Het gaat erom dat je zo open bent
dat die ander tot je doordringt zoals hij is –
en niet zoals jij denkt dat hij is.

Dus het heeft met je hele leven te maken:
het heeft met je relaties te maken,
met je verhouding tot de dingen
die je ontmoet in je leven,
de voorwerpen die je gebruikt,
het bed waarin je slaapt,
het huis waarin je leeft,
met de manier waarop je je voedsel maakt,
de manier waarop je het opeet.

V

Aan dat laatste: hoe je eet,
wordt maar weinig aandacht geschonken,
we zijn wel bezig met de aard van de voeding.
Maar hoe we het voedsel tot ons nemen,
hoe we dan zijn ...
Voeren we intussen een diepzinnig gesprek,
lezen we een krant of een boek terwijl we eten?

Let er eens op: hoeveel ervaar je echt
en hoeveel ervaar je eigenlijk nauwelijks.
Want als je met een ander praat terwijl je eet
kun je niet echt proeven.
We beseffen niet dat het voor ons lichaam niet goed is

als we zo gedachteloos, zonder echte aandacht,
ons voedsel tot ons nemen.

Dat is véél belangrijker dan de hoeveelheid calorieën:
proef je echt, leef je echt, kun je echt genieten –
niet omdat in een tijdschrift staat dat iets lekker is,
maar kun je echt genieten van dat wat je eet?
En als je merkt dat je er niet van kunt genieten,
kun je daar op ingaan:
ligt dat eraan hoe ik het voor mezelf bereidde,
was ik toen met m'n gedachte ergens anders?

Zo kom je stapje voor stapje
bij de mens die je bent.
Die blijkt heel mechanisch te zijn
en kan heel makkelijk gemanipuleerd worden.
We vragen ons vaak af:
waarom kan een regering ons manipuleren?
Dat komt omdat we niet weten wat we willen,
niet écht weten wie we zijn.
Dan kun je gemakkelijk gemanipuleerd worden,
van dát moet je doen, en dát is goed voor je.
En eigenlijk geloof je dat
je gaat het lekker vinden of goed of behaaglijk...

Maar wat is echt in je leven?
Dat is waar meditatie om draait.

Iedereen heeft van allerlei vragen.
Door die vragen kun je weer niet opmerken
wat er gebeurt op het moment dat je vraágt.
... het is écht zo
dat je niets in je leven kunt aanwijzen
waar je echt induikt
wat je echt helemaal probeert te ervaren
te voelen, te beleven.

Je leeft eigenlijk heel theoretisch.
De een zegt dat dit goed is, de ander dat,
de ene therapie belooft je dit, de ander dat...
maar wat gebeurt er nu eigenlijk?

Als je daarop gaat letten
(daar hoef je niets aan te doen
je hoeft je niets voor te nemen
geen afspraken te maken met je relatie) ...

... dan ga je vanzelf eenvoudiger leven,
je merkt dat je veel te veel dingen
tot je getrokken hebt,
waardoor je nooit rustig kunt ervaren
wat er is
wie je bent.

... dan ga je ook behoefte krijgen om
telkens als het even kan
niks te doen,
bij je adem te komen
die komt en gaat.
Als je dat lang genoeg doet
ga je ook de energie opmerken,
die is er altijd, maar je merkt het niet op,
je bent zó druk met andere dingen...
Als je je energie gaat ervaren
wordt die sterker,
alles waar je echte aandacht aan geeft
gaat bloeien.
Dat is een ontwikkeling in jezelf
die jij alleen maar kunt volgen –
een ander kan dat niet.

... en je gaat opmerken dat je minder gaat vragen,
je ontdekt dat vragen buitenom is.

Dat helpt niet écht, dat helpt eventjes,
je krijgt een antwoord, dat is dan bevredigend.
Maar het enige antwoord waar je wat aan hebt
is wat jou wijst op nog dieper op jezelf ingaan.
Daar gaat het aldoor om.

VI

Ik heb nu een heleboel overhoop gehaald.
Je moet dit doen, dag aan dag.
Je merkt dat je jezelf niet hoeft te dwingen
om dat onderzoek te vervolgen –
dat is ook een rare gedachte:
dat je jezelf zou moeten dwingen
om te doen wat zo vitaal is, zo heel direct,
wat echt nieuw is, nog nooit geweest –
wat jij ontdekt is echt nieuw,
een ander kan dat op zijn manier ontdekt hebben,
maar dat is zijn ontdekking, niet de jouwe.
Dat je dat ziet.
Heel veel waar je tegenop kijkt
wordt dan van niet zoveel belang,
je leert een van de meest geweldige dingen:
dat je niet door navolging iets kunt bereiken,
maar dat het door jezelf ontdekt moet worden.
Onze maatschappij hangt aan elkaar van navolging –
we gebruiken het woord 'creatief' heel veel,
maar dat is altijd een wending in het bekende.
Dit gaat veel dieper
dit kan niemand je vertellen
dit moet je zelf doen.

VII

Wat ik genoemd heb
is maar een héél klein stukje
van die ontdekkingsreis in je leven
die nooit eindigt,
maar die je vanzelf steeds stiller maakt –
wat niet wil niet zeggen
dat je je terugtrekt uit de wereld
of dat je eenzaam wordt.

Maar er is zóveel te ontdekken,
in jezelf,
in de meeste kleine dingen:
hoe je een kopje neerzet
hoe je een kopje thee drinkt
hoe je loopt
hoe je een deur opent en sluit
hoeveel kracht je aanwendt om iets te doen;
of je voldoende let op de behoeften
van je lichaam – dat zijn er heel veel,
maar we komen er niet aan toe,
we hebben zo vreselijk veel
buiten onszelf te doen...

Dan zijn we verbaasd dat we ziek worden
en dat we, zoals dat nu heet, gestrest zijn –
allemaal omdat we onszelf niet kennen,
voortdurend ergens naar op weg zijn
met een onbekende mens.

Meditatie betekent eigenlijk:
jezelf helemaal leren kennen,
niet alleen dat kleine reactieve stukje,
dat is zó minuscuul...
je bent zóveel groter, zoveel ruimer

zoveel intelligenter ook,
je hoeft niet in nabootsing te blijven steken
je kunt helemaal jezelf zijn
en dat is heel veel ...

'Over de stille geest' kunt u beluisteren op www.taozen.nl/Toespraken1995-2000.htm
[1999 | 8 MEI]

Zo groeit de bloem in het onbeschrijflijke

Mennorode, 18 december 2005, *zondagmorgen*

I

Vanochtend werd ik wakker
met een heel oud beeld:
dat je helemaal in je bekkenbodem zit
en dat je navel naar de hemel wijst.
Dat zijn twee stappen.
De derde stap moet nog genomen worden:
dat de hemel, het mysterie,
helemaal om je heen is
en je tevens heel duidelijk rust in de aarde.
Want je bent niet weg van de aarde,
je rust erin.
Tegelijkertijd ben je in het mysterie.

Ook al is het maar een beeld,
het geeft toch heel kernachtig weer
waar het om gaat.
De voorperiode duurt heel lang:
het gaan rusten in je bekkenbodem.
Want het oppervlakkige denken
– wat beperkt is,
maar tevens heel sterk en heel oud –
heeft een geweldige macht over je;
daar ligt je verleden in besloten,
je opgroeien,
een bepaalde plek bij bepaalde mensen,
met bepaalde gedachten en overtuigingen.
Die neem je eerst over,
daarna verzet je je ertegen
en maak je je er van los.

Maar het blijft eigenlijk hetzelfde,
je blijft daarin ronddraaien.
Op den duur daagt het bij je
dat dit niet het enige is
dat er iets anders is.
Soms komt dat langs
onverwacht, onaangekondigd
en bevrijdt je even van de chaos in jezelf.

Dat is een geweldige ervaring
en daar ga je natuurlijk over denken –
natuurlijk, je hebt niks anders;
die ervaring is geweest,
maar je denkt al aan de volgende.
Daar zijn boeken van vol geschreven,
er zijn systemen en therapieën
en er ontstaan steeds nieuwe.
Maar dat is allemaal niet van dát –
dat wat vóór alles is, en nà alles is.

II

Zo groei je langzamerhand –
dat is de weg – naar de gedachte
dat je het niet begrijpen kunt.
Het is een geweldige stap
als je echt voor jezelf vaststelt:
dat kan niet.
Als je dat vaststelt, *echt* vaststelt,
ben je al een stuk losser
van de dwang, van het tijdelijke.
Het tijdelijke is heel groot
het zijn al je gewoonten
al je gedachten al je vermoedens, meningen
voorstellingen, verwachtingen – alles.

Daar ben je niet zomaar los van.
En het blijft ook, het blijft altijd,
anders kun je niet leven,
je hebt het nodig – je tijdelijke huis,
je 'ik', je lichaam, heb je nodig.
Ga dat tijdelijke niet veroordelen,
dat is verspilde energie, je *bent* dat.

Maar je hebt geproefd van dat andere,
écht geproefd,
niet uit de boeken
niet uit mededelingen
niet uit de geschiedenis,
maar je hebt *zélf* ervaren.

Dat geeft al een geweldige rust
de rust dat je mag zijn zoals je bent
dat je niet meer bent dan je bent.
Je *bent* in een bepaald stadium,
je weet van het mysterie.
Maar het is maar heel kort,
telkens weer, 't is maar kort.
Het gaat dus om je intensiteit
van het korte moment.
Als het *heel erg* intens is
kun je het niet meer vergeten.

Telkens op de dag, zomaar, denk je:
'o ja, dat ben ik eigenlijk:
onverbrekelijk deel van het mysterie;
daartoe behoorde ik al bij m'n geboorte
en daartoe blijf ik behoren als ik sterf,
dat wil zeggen
als m'n lichaam z'n *tijd* heeft gehad.'

III

En intussen – wat is de opgave?
De opgave is
dat te zijn wat je niet kunt bespreken,
alleen maar dat te zijn
dat uit te drukken in je leven.
Je weet niet hoe je dat doen zal
dat is niet bekend
daar kun je dus ook niet over denken.
Je kunt alleen maar
diep in jezelf ervaren wat het is
en van daaruit leven, telkens weer –
want je verliest het natuurlijk,
dat is ook heel bekend,
je verliest het telkens.
En dan ben je weer in de chaos.
Die chaos kan gestructureerd zijn
dat is mogelijk
maar het blijft chaos.

IV

Zo leef je.
En je ziet om je heen
de mensen, de wereld, de dingen
die elke dag bij je zijn
en die je gebruikt.
Dan is het weer belangrijk:
hoe gebruik je ze,
vanuit dat onbeschrijflijke
of vanuit het tijdelijke?
Gebruik je ze
vanuit het onbeschrijflijke
dan heb je eerbied voor *alles*:

de kleren die je aantrekt
het eten wat je eet
de mens die je ontmoet –
met wie je, soms, al heel lang hebt geleefd
maar die nu nieuw voor je is.

Je vraagt je af:

die mens, hoe is ie, wat beweegt hem?

Je vraagt je niet meer af:

houdt hij van me?

maar: wat beweegt hem,

wat maakt dat hij is zoals hij is –

daar heb ik nog nooit naar gevraagd

ik heb altijd alleen maar gedacht:

houdt hij van me?

Dat is iets heel anders:

dat je met je aandacht naar die ander toegaat.

Niet om er iets aan te doen –

dat heb je tot nu toe gedaan

altijd doe je er iets aan: verbeteren,

je bent altijd bezig iets te maken...

Dat laat je nu na

je moet eerst weten wie die ander is,

z'n kern, z'n dagelijkse zijn;

hoe hij zich verhoudt

tot z'n dagelijkse zijn, tot z'n kern.

Je stelt soms een vraag, heel voorzichtig,

je wilt hem niet laten schrikken.

Heel voorzichtig vraag je telkens wat,

een kleinigheid maar...

Je hoopt dat hij daarop kan antwoorden

dat hij zich niet bedreigd voelt

dat hij zich niet *bevraagd* voelt

dat hij voelt dat je

echte belangstelling hebt voor hem.

En zo komt langzaam
een nieuwe verhouding op gang
voetje voor voetje
telkens wachtend,
wachtend op wat wil komen.
Dat heeft die ander niet in z'n macht
er zijn zoveel blokkades vanuit het verleden
die moeten nu langzaam duidelijk worden.
Zodat in dat *eindeloze* gesprek
tussen jou en de ander
die blokkades kunnen smelten.
Dat doe jij niet, dat gebeurt,
dat gebeurt in die aandacht.
Dat doe jij godzijdank niet!
Want als je het doet
ben je alweer bezig
dan ben je niet meer die oase
waarin de ander zich kan ontspannen
waarin hij geen schaamte meer heeft
waarin hij kan zijn zoals hij is.

Dat duurt heel lang...
want dat ben je niet gewend,
het is heel nieuw.
Het is ook prachtig dat het nieuw is
want als je er ook maar iets van wist
was het al kapot.
Alles wat je vast kunt stellen
is niet dáárvan.
Het is heel bijzonder
dat er geen schaamte meer is
dat je naakt staat
en dat dat goed is;
dat je je eindelijk, *eindelijk*
niet meer hoeft te verdedigen
ook niet subtiel

ook niet toch...
Dat je echt samen bent
zonder afscherming;
dat je er samen voor staat,
naakt.

Zo groeit de bloem in het onbeschrijfelijke.
Die bloem blijft bestaan
ook als allebei de aarde verlaten hebben
omdat het tijd is.
Uit die bloem komen nieuwe vruchten voort,
je weet niet wanneer en je weet niet hoe
je weet ook niet hoe de wereld
waar je in terugkomt zal zijn.
Je hebt alleen maar dat besef.

'Zo groeit de bloem in het onbeschrijflijke' kunt u beluisteren op www.taozen.nl/Toespraken2005.htm [2005 | 18 DEC]

Colofon

'*De ziel zingt in aandacht*, vier poëtische sessietoespraken' is de eerste uitgave in de reeks **Tao-zen Poëzie**. U vindt hierin toespraken van Maarten Houtman met grote poëtische kracht, die een vanzelfsprekende uitdrukking vonden in versvorm.

In de reeks **Tao-zen Cahiers**, *integrale teksten van meerdaagse sessies* verschenen tot dusver:

- *Terugkeren tot de oorsprong*, toespraken en gesprekken december 1996
- *De studie van het bewustzijn*, toespraken en gesprekken december 1990
- *Vleugels om te vliegen*, toespraken en gesprekken juli 1985
- '*Kan ik voorkomen dat ik mezelf te gronde richt?*', toespraken en gesprekken december 1999

Vormgeving en redactie:

Hein Zeillemaker

Klaaske Fokkens

Copyright 2016 ©

Stichting 'Zen als leefwijze'

Elpermeer 200, 1025 AN Amsterdam

email: klaaske@taozen.nl

tel.: +31 (0)20 6320930

www.taozen.nl

U kunt ons werk ondersteunen door een bijdrage over te maken naar bankrekening NL27INGB0005034319 t.n.v. Stichting 'Zen als leefwijze'.